SAAMENKIELISEN VARHAISKASVATUKSEN TURVAAMISEKSI OSOITETUN VALTIONAVUSTUKSEN RAHOITUSPERUSTEET

Hyväksytty varhaiskasvatuslautakunnassa 21.9.2026, 20 §
Hyväksytty Saamelaiskäräjien hallituksessa 13.11.2026, 147 §

SISÄLLYSLUETTELO

1 VALTIONAVUSTUKSEN KÄYTTÖTARKOITUS 3
2 LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN PERUSTA 3
2.1 Saamelaisten lainsäädännöllinen asema 3
2.2 Saamelaiskäräjät valtionapuviranomaisena 3
3 VALTIONAVUSTUKSEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET 4
3.1 Yleiset perusteet 4
3.2 Saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen 5
3.3 Saamenkielisen varhaiskasvatuksen kohderyhmä 5
3.4 Saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen kokonaan tai osittain samoissa tiloissa samankielisen kielipesäryhmän kanssa 6
3.5 Saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen kokonaan tai osittain samoissa tiloissa suomenkielisen tai eri saamen kielellä toimivan varhaiskasvatusryhmän kanssa 7
3.6 Valtionavustuksen summan määräytyminen 7
4 VALTIONAVUSTUKSEN HALLINNOINTI 8
4.1 Hallinnointi 8
4.2 Myöntäminen 8
4.3 Maksatus 9
4.4 Valtionavustuksen käyttö 9
4.5 Toiminnan muuttuminen tai keskeyttäminen 10
4.6 Valtionavustusselvitys 10

1 VALTIONAVUSTUKSEN KÄYTTÖTARKOITUS

Valtion talousarviossa opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa on ollut vuodesta 2014 lähtien erillinen määräraha saamenkielisen varhaiskasvatuksen turvaamiseksi. Määräraha on tarkoitettu saamelaiskäräjien käytettäväksi valtionavustuksen maksamiseen saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten lasten varhaiskasvatuspalveluiden turvaamiseksi

Saamelaiskäräjälain 8 §:n (414/2025) mukaan saamelaiskäräjät päättää saamelaiskäräjien kautta myönnettävistä avustuksista. Tehtävää hoitaessaan saamelaiskäräjät toimii valtionapuviranomaisena. Saamelaiskäräjät myöntää valtionavustusta varhaiskasvastuslain mukaisesti järjestettävään koltan-, inarin- ja pohjoissaamenkieliseen varhaiskasvatukseen saamelaisten kotiseutualueen kunnille. Valtionavustus myönnetään hakemusten perusteella. Valtionavustuksen hallinnoinnissa sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

2 LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN PERUSTA

2.1 Saamelaisten lainsäädännöllinen asema

Suomessa saamelaisille alkuperäiskansana on perustuslain (731/1999) 17.3 §:ssä turvattu oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Säännös velvoittaa kielellisten oikeuksien toteuttamiseen koko Suomessa. Perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisille on myös vahvistettu kotiseutualueellaan kulttuuri-itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään.

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 8 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä tai saamen kielilain (1086/2003) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetulla saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluvat Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnat sekä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alue. Saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 5 §:n mukaan saamelaiskäräjien tehtävänä on päättää saamelaisten omaa kieltä, kulttuuria ja asemaa alkuperäiskansana koskevista asioista ja hoitaa näihin liittyviä tehtäviä sekä muissa asioissa edistää saamelaisten itsemääräämisoikeuden toteutumista.

Saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n mukaan viranomaisten ja muiden julkisia hallintotehtäviä hoitavien tulee neuvotella Saamelaiskäräjien kanssa valmisteltaessa lainsäädäntöä, hallinnollisia päätöksiä ja muita toimenpiteitä, joilla voi olla erityinen merkitys saamelaisille. Yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoite koskee myös saamenkielisen varhaiskasvatuksen kehittämistä.

2.2 Saamelaiskäräjät valtionapuviranomaisena

Saamelaiskäräjistä annetun lain 8 §:n (414/2025) mukaan saamelaiskäräjät päättää saamelaiskäräjien kautta myönnettävistä avustuksista. Saamelaiskäräjien kautta myönnettävien avustusten on kuuluttava saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevan itsehallinnon piiriin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä saamelaiskäräjien kautta myönnettävien avustusten jakoa koskevista menettelyistä. Saamelaiskäräjien myöntämiin avustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

Tehtävää hoitaessaan saamelaiskäräjät toimii valtionapuviranomaisena. Tällöin Saamelaiskäräjillä on myös myöntämiensä avustusten suhteen vastaava valvontaoikeus kuin valtionapuviranomaisella on valtionavustuslain nojalla. Saamelaiskäräjien myöntämän avustuksen saajan tulee siten antaa saamelaiskäräjille muun muassa avustuksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot (valtionavustuslain 12.4 §) ja saamelaiskäräjillä on velvollisuus huolehtia avustuksen asianmukaisesta ja riittävästä valvonnasta (valtionavustuslain 15 §). Saamelaiskäräjillä on myös oikeus suorittaa avustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa tarpeellisia valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia (valtionavustuslain 16 §).

Perustuslain 90.1 §:n mukaan ”eduskunta valvoo valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista”. Perustuslain 90.2 §:n mukaan ”valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen tarkastamista varten eduskunnan yhteydessä on riippumaton valtiontalouden tarkastusvirasto”. Valvonnan piiriin kuuluvat muun ohella valtionavut. Valvonta kattaa sekä valtion taloudenhoidon laillisuuden, että tarkoituksenmukaisuuden. Valtionapuviranomaiset ovat vastuussa ja tilivelvollisia valtion talousarvion toimeenpanosta ja valtionavustuksia koskevasta taloudenhoidosta eduskunnalle.

Valtionavustuksia koskeva hyvä taloudenhoito tarkoittaa vaikuttavuuden, tuloksellisuuden, tehokkuuden, tuottavuuden ja taloudellisuuden periaatteiden noudattamista varojen käyttämisessä. Hyvä taloudenhoito tarkoittaa myös asianmukaisten ja tilivelvollisuuden toteutumisen varmistavien menettelyjen ja dokumentaation noudattamista taloushallinnossa.

Valtionapuviranomaiselle on valtionavustuslain 11.3 §:ssä säädetty toimivalta ottaa valtionavustuspäätökseen lain 7 §:n 1 momentissa säädettyjen seikkojen toteutumisen varmistamiseksi välttämättömiä valtionavustuksen käyttämistä koskevia ehtoja ja rajoituksia. Tällaiset ehdot ja rajoitukset voivat koskea esimerkiksi hyväksyttäviä kustannuksia, avustuksen käyttötarkoitusta tai sitä, miten valtionavustuksen saajan on meneteltävä käyttäessään avustusta avustuksen kohteena olevassa toiminnassa tai hankkeessa.

Valtionavustusasian hallintomenettelyssä sovellettavat keskeiset säädökset ovat valtionavustuslaki ja hallintolaki. Hallintolain lisäksi sovelletaan muita hallinnon yleislakeja: laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999, julkisuuslaki), kielilaki (423/2003), saamen kielilaki (1086/2003), laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnasta (13/2003, SAsiointilaki), laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, tiedonhallintalaki) ja tietosuojalaki (1050/2018). Henkilötietojen käsittelyyn liittyen sovellettavaksi tulee myös EU:n yleinen tietosuoja-asetus.

3 VALTIONAVUSTUKSEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

3.1 Yleiset perusteet

Saamenkieliseen varhaiskasvatukseen osoitettua valtionavustusta voidaan myöntää toimintaan, joka täyttää seuraavat ehdot:

- Toiminta on tarkoitettu saamea äidinkielenään puhuville lapsille
- Toiminta toteutetaan kokonaan koltan-, inarin tai pohjoissaamen kielellä
- Toiminta perustuu saamelaiseen pedagogiikkaan

- Saamenkielinen varhaiskasvatus järjestetään ensisijaisesti omissa, toimintaan erikseen osoitetuissa tiloissa. Samassa yksikössä kielipesätoiminnan tai suomenkielisen varhaiskasvatuksen kanssa toimittaessa saamenkielisellä varhaiskasvatuksella tulee lähtökohtaisesti olla omat, selkeästi rajatut tilat. Tilojen käyttäminen osittain tai kokonaan yhdessä suomenkielisen ryhmän tai kielipesäryhmän kanssa on mahdollista vain jäljempänä määritellyin edellytyksin
- Avustuksen hakija on toimittanut edellisen vuoden valtionavustuksen käyttöön liittyvät selvitykset ja muut dokumentit asiallisesti ja määräaikaan mennessä
- Hakija täyttää valtionavustuksen myöntämisen yleiset edellytykset (Valtionavustuslaki 688/2001, 7 §)

Valtionavustuslain 10 §:n mukaan valtionavustuksen hakijan tulee hakemuksen yhteydessä antaa saamelaiskäräjille oikeat ja riittävät tiedot valtionavustuksen käyttötarkoituksesta sekä niistä muista seikoista, joita saamelaiskäräjät tarvitsee hakemuksen ratkaisemiseksi.

3.2 Saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen

Saamenkielistä varhaiskasvatusta tarjotaan varhaiskasvatuslain mukaisesti saamea äidinkielenään puhuville lapsille. Saamenkielinen varhaiskasvatus tukee saamen kielten ja kulttuurin säilymistä ja vahvistamista sekä lasten kasvamista saamelaiseen kulttuuriin ja identiteettiin. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia.

Saamenkielisessä varhaiskasvatuksessa toiminta perustuu saamelaiseen pedagogiikkaan, jonka keskiössä on saamen kieli. Suunnittelu pohjautuu perinteiseen saamelaiseen vuodenkiertoon, jossa jokaisella kahdeksalla vuodenajalla on omat, perinteiset työt. Saamelaiskäräjien saamelaisen varhaiskasvatuksen pedagogiikan erityisasiantuntija tukee varhaiskasvatusyksiköitä saamelaisen pedagogiikan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Kunnan on tarjottava perheille ajantasaista tietoa lasten oikeudesta saamenkieliseen varhaiskasvatukseen sekä kunnan vaihtoehdoista sen järjestämiseksi. Perheillä olisi oltava jo varhaiskasvatuspaikkaa hakiessaan mahdollisuus ilmaista tarve saamea äidinkielenään puhuvan lapsen varhaiskasvatukselle. Saamelaiskäräjät edellyttää, että kunnat arvioivat saamelaisen varhaiskasvatuksen kokonaistilannetta vuosittain.

Saamelaista varhaiskasvatusta järjestetään saamea äidinkielenään puhuville lapsille tarkoitetun saamenkielisen varhaiskasvatuksen lisäksi kulttuuri- ja kielipesätoimintana. Kulttuuri- ja kielipesätoiminta on tarkoitettu ensisijaisesti saamelaisille lapsille, jotka eivät suvussa tai perheessä tapahtuneen kielenvaihdoksen myötä puhu saamea äidinkielenään. Toiminnan keskiössä on kielenelvytys varhaisen kielikylvyn periaatteilla. Saamenkielisen varhaiskasvatuksen turvaamiseksi osoitettua valtionavustusta ei voida kohdentaa kulttuuri- ja kielipesätoimintaan vaan sitä tuetaan erillisellä valtionavustuksella, jonka käyttöä ohjaavat kulttuuri- ja kielipesätoiminnan rahoitusperusteet.

3.3 Saamenkielisen varhaiskasvatuksen kohderyhmä

Saamenkielisen varhaiskasvatuksen kohderyhmänä ovat äidinkielenään saamea puhuvat lapset.

Varhaiskasvatuslain yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 40/2028) todetaan, että käytännössä lapsen oikeudesta saada varhaiskasvatusta äidinkielellään päättävät lapsen vanhemmat tai muut

huoltajat sekä viitataan eduskunnan apulaisoikeusasiamies toteamaan, että vaikka väestötietojärjestelmän äidinkieleksi merkitty tieto antaa vahvan viitteen henkilön äidinkielestä, ei tietoa voida yksinään pitää ratkaisevana harkittaessa oikeutta varhaiskasvatukseen ja sen järjestämistapaan. Varhaiskasvatuslain yksityiskohtaisen perustelujen (HE 40/2018) mukaan olennaista olisi, että lapsen kielellisistä ja kulttuurillisista oikeuksista ja lapsen huoltajien toiveista keskusteltaisiin varhaiskasvatuspaikkaa haettaessa ja lapselle pyrittäisiin löytämään lapsen edun mukainen ja lapsen kielellisiä tarpeita vastaava palvelu yhteisymmärryksessä huoltajien kanssa.

Saamenkielisen varhaiskasvatuksen tarjoamista ei siis voi arvioida ainoastaan väestötietojärjestelmään merkityn äidinkielen perusteella ja saamen kielten kohdalla on huomioitava, että merkinnät ovat usein puutteellisia. Väestötietojärjestelmä mahdollistaa vain yhden äidinkielen merkitsemisen, jolloin lapselle voi olla merkittynä äidinkieleksi jokin muu kieli, vaikka lapsen kotikielenä olisikin saame.

Kunnan varhaiskasvatuksen järjestäjänä olisi tärkeää keskustella huoltajien kanssa lapsen tosiasiallisesta kieliympäristöstä, jotta lapselle voidaan osoittaa hänen tarpeitaan ja oikeuksiaan vastaava varhaiskasvatuspaikka. Saamelaiskäräjät on laatinut keskustelun tueksi keskustelulomakkeen. Keskustelun huoltajien kanssa voi käydä esimerkiksi varhaiskasvatusjohtaja, palveluohjaaja, päiväkodin johtaja tai varhaiskasvatuksen opettaja. Kunta voi tarvittaessa pyytää keskustelun käymiseen tukea Saamelaiskäräjiltä, joka voi osoittaa virkahenkilön osallistumaan keskusteluun.

Keskustelu on käytävä perusoikeusmyönteisessä hengessä ja sen tavoitteena varmistaa, että perheet saavat omaa tilannettaan ja tarpeitaan vastaavaa varhaiskasvatusta. Arvioinnissa on huomioitava lapsen oikeudet, huoltajien näkemykset sekä saamen kielten erityisasema tilanteessa, jossa väestötietojärjestelmän äidinkielimerkintä ei aina anna kattavaa kuvaa lapsen kieliympäristöstä. Saamenkielinen varhaiskasvatus voidaan myöntää, kun huoltajien kanssa käydyn keskustelun perusteella todetaan, että saamea käytetään lapsen kanssa säännöllisesti tai että saamenkielinen varhaiskasvatus muutoin vastaa lapsen kielellisiä tarpeita ja etua.

3.4 Saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen kokonaan tai osittain samoissa tiloissa samankielisen kielipesäryhmän kanssa

Kielipesä ja saamea äidinkielenään puhuville lapsille tarkoitettu ryhmä voivat toimia joko kokonaan tai osittain yhteisissä tiloissa, jolloin toiminnan järjestäjä voi hakea sekä saamenkielisten lasten varhaiskasvatukseen että kulttuuri- ja kielipesätoimintaan suunnattua valtionavustusta. Molempien valtionavustusten hakeminen ja saaminen edellyttää seuraavien linjausten noudattamista:

- Valtionavustusta hakiessa tulee osoittaa erillisellä kielisuunnitelmalla, millaisilla ratkaisuilla saamenkielinen kieliympäristö on turvattu.
- Ryhmät ja niiden työntekijät tulee erottaa toisistaan hallinnollisesti, eli ryhmille tulee olla osoitettuna omat varhaiskasvatuspaikat ja henkilöstö suhteutettuna paikkalukuun
- Työvuorojen yhteissuunnittelu ryhmien välillä on mahdollista (esimerkiksi aamu- ja iltavuorot, taukojen ja palaverien mahdollistaminen). Oman ryhmän henkilöstön työvuorot tulee kuitenkin lähtökohtaisesti suunnitella siten, että henkilöstö on oman ryhmän lasten kanssa yhtä aikaa paikalla.
- Ryhmien toiminnan pidempiaikainen ja suunniteltu (ei siis esimerkiksi äkillisestä sairastapauksesta johtuva tai yhteinen retkipäivä, vaan esimerkiksi kesälomien ajaksi

yhdistetty toiminta) yhdistäminen tulee ilmoittaa Saamelaiskäräjille. Valtionavustusta voidaan maksaa myös yhdistämisen ajalta, mikäli yhdistäminen on perusteltua, väliaikaista ja ilmoitettu asianmukaisesti.
- Ryhmien koolle ei ole rajoituksia, voi siis olla esimerkiksi kahden lapsen kielipesäryhmä ja kuuden lapsen äidinkielinen ryhmä samoissa tiloissa, kunhan molemmille lapsiryhmille on osoitettu oma työntekijäresurssi.

Mikäli saamenkielinen varhaiskasvatusyksikkö toimii toisen saamenkielisen ryhmän kanssa samoissa tiloissa, valtionavustusta hakiessa tulee selvittää kielipesän ja saamea äidinkielenään puhuvien lasten ryhmän paikkaluvut ja henkilöstön mahdollinen työvuorojen yhteissuunnittelu. Saamelaiskäräjät voi tarvittaessa pyytää lisäselvityksiä ryhmien välisestä yhteistyöstä sen varmistamiseksi, että toiminta täyttää valtionavustuksen myöntämisen ehdot.

3.5 Saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen kokonaan tai osittain samoissa tiloissa suomenkielisen tai eri saamen kielellä toimivan varhaiskasvatusryhmän kanssa

Mikäli saamenkielinen varhaiskasvatusyksikkö toimii osittain tai kokonaan suomenkielisen tai eri saamen kielellä toimivan varhaiskasvatusryhmän kanssa samoissa tiloissa, on erityisen tärkeää, että kiinnittää huomiota kieliympäristöön kaikissa päivittäisissä toiminnoissa, jotta ehdot valtionavustuksen myöntämiselle täyttyvät. Mikäli saamenkielinen varhaiskasvatusyksikkö toimii suomenkielisen tai eri saamen kielellä toimivan varhaiskasvatusryhmän kanssa kokonaan tai osittain samoissa tiloissa, noudatetaan seuraavia linjauksia:

- Valtionavustusta hakiessa tulee osoittaa erillisellä kielisuunnitelmalla, millaisilla ratkaisuilla saamenkielinen kieliympäristö on turvattu.
- Saamenkielisen varhaiskasvatusyksikön henkilöstön työajan tulee olla selvästi mitoitettua ja kohdennettua oman ryhmän kanssa työskentelyyn.
- Molemmille ryhmille on taattu riittävät resurssit eikä saamenkielisen ryhmän henkilöstö voi toimia toisen ryhmän resurssina muuten kuin perustellussa poikkeustilanteessa.
- Yhteiselle toiminnalle on aina oltava hyvä peruste (esim. retket, juhlat). Päivittäisessä toiminnassa ulkoilu tai esimerkiksi ohjatut liikuntahetket voidaan toteuttaa yhdessä, mikäli se on esimerkiksi pienen lapsimäärän kannalta mielekästä ja tarkoituksenmukaista, mutta yhteisessä toiminnassa on huolehdittava saamenkielisen toimintaympäristön toteutumisesta. Suunnitelmallinen ja säännöllinen yhteinen toiminta on kuvattava kielisuunnitelmassa.
- Ryhmien pidempiaikainen ja suunniteltu yhdistäminen (esim. vuosilomien aikana) tulee aina ilmoittaa Saamelaiskäräjille.
- Myös akuuteissa ja lyhytaikaisissa poissaoloissa (esim. sairastapaukset) tulee aina pyrkiä löytämään molempiin ryhmiin oma sijainen.

Saamelaiskäräjät voi tarvittaessa pyytää lisäselvityksiä ryhmien välisestä yhteistyöstä sen varmistamiseksi, että toiminta täyttää valtionavustuksen myöntämisen ehdot.

3.6 Valtionavustuksen summan määräytyminen

Valtionavustuksen summa määräytyy lapsiryhmän koon perusteella. Lapsiryhmäksi luetaan ne lapset, joille on myönnetty saamenkielinen varhaiskasvatuspaikka. Valtionavustusta myönnetään seuraavasti:

1. opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä valtionavustus : lapsimäärä = paikkakohtainen avustus
2. paikkakohtainen avustus x varhaiskasvatusyksikön lapsimäärä (keskiarvo) = varhaiskasvatusyksikön valtionavustus

Valtionavustuksen määrä ei kuitenkaan voi ylittää yksikön kokonaiskustannuksia. Mikäli lapsimäärän perusteella jaettava valtionavustus ylittäisi yksikön kokonaiskustannukset, valtionavustuksen määrää tasataan ja ylijäävä valtionavustus jaetaan muille yksiköille lapsimäärän mukaisesti.

4 VALTIONAVUSTUKSEN HALLINNOINTI

4.1 Hallinnointi

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtion talousarvion perusteella Saamelaiskäräjille valtionavustuksen saamenkielisen varhaiskasvatuksen turvaamiseksi.

Saamelaiskäräjien työjärjestyksen 22 §:n mukaan varhaiskasvatuslautakunnan tehtävänä on hallituksen alaisena käyttää valtionapuviranomaiselle kuuluvaa päätösvaltaa saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestämiseksi osoitetun valtionavustuksen käytöstä ja vastata muista avustuksen hallinnointiin liittyvistä tehtävistä sekä käsitellä tarvittaessa avustuspäätöksiin kohdistuvat oikaisuvaatimukset sekä seurata ja valvoa valtionavustusten käyttöä sekä laatia Saamelaiskäräjien hallitukselle vuosittain selvitys valtionavustusten käytöstä.

Saamelaiskäräjien työjärjestyksen 67 §:n mukaan saamelaisen varhaiskasvatuksen turvaamiseksi myönnettyjen määrärahojen hallinnointiin, avustuspäätösten valmisteluun ja avustusten käytön seurantaan sekä valvontaan liittyviä valtionapuviranomaisen tehtäviä hoitaa varhaiskasvatusasioiden erityisasiantuntija.

Saamelaiskäräjät seuraa toimintavuoden aikana valtionavustusten käytön tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Valtionavustuksen hallinnoinnista vastaava virkahenkilö pitää säännöllisesti yhteyttä valtionavustuksen saajiin. Valtionavustuksen saajien kanssa järjestetään vähintään puolivuosittain kokous, jossa valtionavustuksella rahoitetun toiminnan toteutumista arvioidaan.

Valtionavustuslain 16.1 §:n mukaan valtionapuviranomaisella on oikeus suorittaa valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa tarpeellisia valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia.

4.2 Myöntäminen

Saamelaiskäräjät tiedottaa kunnille valtionavustushaun alkamisesta ja antaa ohjeet hakumenettelystä sekä hakemuksen toimittamisesta. Valtionavustuksen hakijan on annettava hakemuksen yhteydessä Saamelaiskäräjille oikeat ja riittävät tiedot valtionavustuksen käyttötarkoituksesta ja muista pyydetyistä avustuksen myöntämiseen vaikuttavista seikoista. Saamelaiskäräjät voi pyytää hakemuksesta lisätietoja. Valtionavustusta ei voida myöntää, mikäli valtionavustuksen hakija ei anna oikeita tai riittäviä tietoja määräajassa.

Päätöksen valtionavustuksen myöntämisestä tekee Saamelaiskäräjien varhaiskasvatuslautakunta. Valtionavustusta voidaan myöntää, mikäli hakemus täyttää kaikki valtionavustuksen myöntämisen ehdot.

4.3 Maksatus

Saamelaiskäräjät maksaa valtionavustuksen kolmessa erässä. Ensimmäinen erä eli 1/3 avustuksesta suoritetaan kesäkuun loppuun mennessä tai silloin, kun päätös valtionavustuksen myöntämisestä on tehty ja opetus- ja kulttuuriministeriö on maksanut avustuksen Saamelaiskäräjille. Toinen erä (1/3) suoritetaan marraskuun loppuun mennessä. Kolmas erä (1/3) maksetaan, kun valtionavustuksen saaja on toimittanut selvityksen valtionavustuksen käytöstä Saamelaiskäräjille ja Saamelaiskäräjät on hyväksynyt valtionavustusselvityksen ja kolmannet maksuerät. Valtionavustuksen määrää voidaan tarvittaessa varhaiskasvatuslautakunnan päätöksellä korjata viimeisen maksuerän yhteydessä kuitenkin siten, ettei valtionavustuksen kokonaismäärä voi ylittää käytettävissä olevan valtionavustuksen määrää.

4.4 Valtionavustuksen käyttö

Valtionavustusta saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty. Saaja ei saa luovuttaa avustusta tai osaa siitä toisen tahon käytettäväksi. Avustus tulee käyttää avustuksen myöntämisvuoden aikana.

Valtionavustuksen saajan tulee antaa Saamelaiskäräjille valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot. Valtionavustuksen saajalla on velvollisuus ilmoittaa viipymättä Saamelaiskäräjille valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta. Toimintavuoden aikana tulevat muutokset lapsimäärässä on ilmoitettava Saamelaiskäräjille syyskuun loppuun mennessä.

Valtionavustusta voi käyttää saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestämisestä aiheutuneisiin välittömiin kustannuksiin. Hyväksyttäväksi menoiksi katsotaan avustettavan kohteen kannalta tarpeelliset, määrältään kohtuulliset menot. Valtionavustukseen oikeuttavia kustannuksia ovat:

- henkilöstömenot sivukuluineen,
- kiinteistömenot,
- ruokakulut,
- pankki-, posti-, it- ja telepalveluista aiheutuvat kulut,
- matkakulut (ei kuitenkaan lapsen siirtymisestä toiseen hoitopaikkaan johtuvia kuluja),
- saamelaiskulttuurin mukaiset käsityö-, askartelu- ja leikkivälinekulut,
- lasten hoitoon liittyvät tarvikekulut,
- opetukseen liittyvät hankintakulut (esim. saamelaista varhaiskasvatusta edistävä kirjallisuus),
- saamen kieltä ja kulttuuria tukevan toiminnan kulut (esim. retket, kulttuuri),
- asiantuntijapalveluista aiheutuvat kulut (esim. resurssihenkilöiden käyttö),
- tiedottamisesta aiheutuneet kulut,
- lakisääteiset työterveyshuollon kulut,
- hallintokulut.

4.5 Toiminnan muuttuminen tai keskeyttäminen

Mikäli hakija on keskeyttänyt tai jättänyt käynnistämättä hakemuksen mukaisia toimintoja, on tästä ilmoitettava Saamelaiskäräjille seitsemän (7) päivän kuluessa. Mikäli hakija ei voi toteuttaa valtionavustuspäätöksen mukaista toimintaa, on tästä tehtävä viipymättä kirjallinen hakemus Saamelaiskäräjille, joka voi hakemuksesta erityisestä syystä hyväksyä muutokset

valtionavustuksen käytössä. Tätä koskeva hakemus on tehtävä siten, että päätös voidaan tehdä ennen avustuksen käyttöajan päättymistä.

Valtionavustuslain 20.1 §:n mukaan valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuspäätöksessä edellytetyllä tavalla. Maksettu avustus voidaan Saamelaiskäräjien päätöksellä määrätä palautettavaksi tai takaisin perittäväksi, jos avustuksen saaja on

- käyttänyt avustuksen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty,
- poikennut valtionavustuksen käytön ehdoista,
- antanut Saamelaiskäräjille väärän tai harhaanjohtavan tiedon, joka on vaikuttanut avustuksen saantiin, määrään tai ehtoihin, tai salannut sellaisen seikan,
- luovuttanut avustuksen tai osan siitä toiselle.

4.6 Valtionavustusselvitys

Avustuksen saajan on toimitettava Saamelaiskäräjille valtionavustusselvitys, joka sisältää tuloslaskelman, pääkirjan, kirjallisen dokumentin lapsimäärästä ja kirjallisen raportin avustuksen perusteena olleiden toimintojen toteutumisesta sekä hakijan toiminnasta saamien tulojen tai muiden tukien perusteesta ja määrästä. Varhaiskasvatusyksikön todelliset hoito- eli läsnäolopäivät ilmoitetaan vuoden viimeisen päivän toteutuneen mukaan koko vuodelta. Mikäli kirjanpidosta ei selkeästi ilmene, mihin raha on kohdentunut, on asiaa kuvattava tarkemmin raportissa. Selvityksen tueksi voi tällöin olla perusteita liittää asiaa selventäviä dokumentteja kuten esim. menotositteet. Valtionavustusselvitys vaaditaan jokaisesta varhaiskasvatusyksiköstä erikseen. Saamelaiskäräjillä on oikeus pyytää valtionavustuksen saajilta lisäselvityksiä tarvittaessa. Valtionavustusselvityksen tarkempi sisältö, toimitustapa ja määräaika ilmoitetaan valtionavustuspäätöksessä.